
Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2014:5

Kyrkvärdar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:54 i vilken det föreslås att kravet på att minst två av kyrkvärdarna alltid ska vara ledamöter eller ersättare i församlingens kyrkoråd eller församlingsråd ska ersättas med ett krav på minst en kyrkvärd. Utskottet föreslår att motionen ska avslås mot bakgrund av att förslaget i motionen inte gynnar ett stärkande av gudstjänstlivet i mindre församlingar. Utskottet menar att gudstjänstlivet i mindre församlingar är av central betydelse för sådana församlingars bevarande och återskapande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:54.

Motionens förslag

Motion 2014:54 av Tomas Jansson m.fl., Kyrkvärdar

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1) att 4 kap. 19 § andra stycket ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. Kyrkoråd och församling

Kyrkvärdar

19 § Församlingens kyrkoråd eller, om församlingen ingår i ett pastorat, församlingsrådet väljer för mandatperioden kyrkvärdar. Till kyrkvärd får den väljas som

1. tillhör Svenska kyrkan,
2. är döpt, och
3. har fyllt 16 år.

Minst två av kyrkvärdarna ska alltid vara ledamöter eller ersättare i församlingens kyrkoråd eller i församlingsrådet. Ingen får vara kyrkvärd i mer än en församling samtidigt. (SvKB 2012:14)

Minst *en* av kyrkvärdarna ska alltid vara *ledamot* eller ersättare i församlingens kyrkoråd eller i församlingsrådet. Ingen får vara kyrkvärd i mer än en församling samtidigt.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över motionen i Kr 2014:6y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Ordningen att kyrkorådet väljer kyrkvårdar infördes 1918. Till att börja med skulle kyrkvårdar väljas bland kyrkorådets ledamöter, men successivt har det skett en vidgning av kretsen valbara till uppdraget som kyrkvärd, se vidare betänkandet Kyrkvärd och förtroendevald, TU 2009:4, som även ger en utförlig beskrivning av kyrkvärdsuppdragets historia.

Enligt 1992 års kyrkolag räckte det med att *en* av kyrkvårdarna utsågs bland ledamöterna och ersättarna i kyrkorådet (17 kap. 26 §). Det nuvarande kravet på att *två* av kyrkvårdarna ska utses bland ledamöter och ersättare i kyrkorådet tillkom i samband med kyrkoordningens tillkomst. Som motiv för den nya ordningen angav Svenska kyrkans centralstyrelse att det var viktigt med ett personsamband genom kyrkvårdarna, mellan kyrkorådet som församlingens styrelse och den gudstjänstfirande församlingen. Centralstyrelsen ansåg att detta samband skulle bli tydligare med den föreslagna ändringen. (CsSkr 1999:3 del 2 s. 2-96).

När Andra kyrkolagsutskottets behandlade Centralstyrelsens skrivelse behandlades även en motion i vilken det föreslogs att minst *en* av kyrkvårdarna skulle utses bland ledamöterna och ersättarna i rådet. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås. Som skäl för sitt förslag hänvisade utskottet till vad Centralstyrelsen anförde, samtidigt som utskottet pekade på möjligheten att utse gudstjänstvärdar, ett uppdrag som inte är reglerat i kyrkoordningen. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag. Även vid kyrkomötet år 2000 avslogs en motion i vilken det önskades en återgång till den ordning som gällt enligt kyrkolagen, d.v.s. att minst en av kyrkvårdarna ska utses ur kyrkorådskretsen. Som skäl för avslag angav utskottet följande.

Utskottet delar den uppfattning Kyrkostyrelsen redovisat i sina motiv för den nu gällande ordningen. Personsambandet är viktigt. Det måste finnas en stark koppling mellan kyrkorådet som församlingens styrelse och den gudstjänstfirande församlingen. Av detta skäl avstyrker utskottet bifall till motionen. (O 2000:5)

I samband med införandet av den nya strukturen på lokal nivå inom Svenska kyrkan, som trädde i kraft den 1 januari 2014, ändrades lydelsen i nu aktuell bestämmelse i kyrkoordningen, på så vis att församlingsrådet lades till som beslutande organ utöver kyrkorådet. I kommentaren till bestämmelsen angav kyrkostyrelsen att samma krav på samband mellan vilka som är kyrkvårdar och vilka som utgör församlingens styrelse bör finnas kvar. (KsSkr 2012:5)

Utskottets överväganden

<p>Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:54.</p>

Utskottet konstaterar inledningsvis att ett centralt argument hos motionärerna, för sin motion, är att bevarandet eller återskapandet av små församlingar ska underlättas. Detta kan enligt motionärerna ske genom undanröjandet av vad som i kyrkoordningen upplevs utgöra en grund för rekryteringsproblem till församlingars styrelse i form av kyrkoråd eller församlingsråd. Enligt utskottets mening är dock

den centrala frågan för en församlings existens huruvida det finns en gudstjänstfirande församling eller inte. Ett svar på frågan om hur mindre församlingar kan bevaras eller återskapas blir därför att det handlar om att hitta former för att stärka gudstjänstlivet. Utskottet menar att en viktig stärkande faktor är det personsamband som finns mellan å ena sidan kyrkvårdar, som medgestaltare av gudstjänsten och å andra sidan företrädare för församlingens styrelse, vilka har att besluta om gudstjänstrelaterade frågor. Utskottet är inte villigt att försvaga personsambandet på det sätt motionärerna föreslår. Härtill ska läggas att det med kravet på minst två kyrkvårdar i kyrkorådet eller församlingsrådet är möjligt att undvika en situation där den eventuellt ende kyrkvärden i församlingens styrelse per automatik skulle behöva utses till inventarieansvarig enligt bestämmelsen i 40 kap. 2 § fjärde stycket i kyrkoordningen.

Utskottet anser sammanfattningsvis, mot bakgrund av ovan anförda argument, att motionen bör avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Johnny Lilja och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Stierna, Michael Kauppi, Karin Forsell, Elsa Christersson och Linda Danung.

Biskop Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkorättsutskottets yttrande 2014:6y

Kyrkvärdar

Till Organisationsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över motion 2014:54.

I motionen föreslås att det i 4 kap. 19 § i kyrkoordningen görs ändringar så att det är tillräckligt med att minst en av kyrkvärdarna ska vara ledamöter eller ersättare i församlingens kyrkoråd eller i församlingsrådet.

Kyrkorättsutskottet konstaterar att den föreslagna ändringen medför en minskning av minimiantalet kyrkvärdar som måste utses i en församling, även om antalet i övrigt är oreglerat. Det kan framstå som kyrkorättsligt tveksamt att i kyrkoordningen ha bestämmelser som talar om kyrkvärdar när minimikravet i praktiken endast är en kyrkvärd (se t.ex. 4 kap. 19 § första stycket i kyrkoordningen, inledningstexten till 17 kap.). Det kan därför ifrågasättas om inte en mer lämplig ordning vore att det av bestämmelsen framgår att det kan avse kyrkvärd eller kyrkvärdar. Av samma skäl kan ifrågasättas om inte 4 kap. 19 § andra stycket uttryckligen borde anpassas till, eller kompletteras med, bestämmelser som omhändertar situationen att endast en kyrkvärd utses.

Kyrkorättsutskottet konstaterar dock att den föreslagna ordningen och lydelsen i princip motsvarar den ordning som gällde enligt 1992 års kyrkolag (1992:300), där antalet kyrkvärdar i sig var oreglerat och där kravet var att en av kyrkvärdarna behövde sitta i kyrkorådet. Trots detta talades i kyrkolagen om ”kyrkvärdar” (jfr 17 kap. 26 § kyrkolagen). Det får därför anses kyrkorättsligt godtagbart att även i kyrkoordningen tala om ”kyrkvärdar”, även om möjlighet finns att endast välja en kyrkvärd.

Den föreslagna ändringen medför enligt Kyrkorättsutskottets mening, oaktat vad som anförts ovan, behov av följdändringar i 40 kap. 2 § fjärde stycket i kyrkoordningen. Bestämmelsen bör anpassas efter möjligheten att endast en kyrkvärd finns, som kan vara inventarieansvarig.

Kyrkorättsutskottet konstaterar även att förslaget till kyrkoordningsändring saknar datum för ikraftträdande.

Utöver vad som anförts ovan har Kyrkorättsutskottet ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot de föreslagna ändringarna.

Uppsala den 24 september 2014

O 2014:5
Bilaga 1

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Margareta Karlsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Agnetha Eriksson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Sven Ingvar Holmgren, Christina Blomqvist, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson, Birgitta Sedin och Bengt-Gunnar Carlsson.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.